

ՄԷՃՄԱԱՅԸ

ՀԱՎԱՏԻՍ

ՈՒՄՈՒՐՈՒ ՍԻՆԱՍԻՅԵ ՊԵՂԵՏԻՅԵ ՎԷ ԻԼՄԻՅԵ ՎԷ ՄԷՎԱՏԸ ՆԱՅԻԱՅԸ ՍԱՅԻՐԵՅԵ

ՄԻԻԹԱԼԻԳ ԿԱԶԵԹԱ

ՁԻՅՈՒ 30 փարա

ՄԵՆԵ 24 1892 ՅԵՍԱՅԻ ԱՄԵՐ 19

1876 ՅՈՒՆԻՍ 29 ՍՈՒԸ

ԱՄՖՐԱՆԿՍ ՅՈՒՆԻՍ 11 ՆՈՒՄԵՐՈ 1635

ՏԱԽԻԼԻՅԵ

Սրբալիսթան մուհարեպետի, Թուրքիանըն վաթանբերվերէհալիսինէ բէք զիեատէ հիտտէթ վէ էֆքեար բէյտա իթաիրիօր զիւրա, մէղքիւր մուհարեպետին պիտայէթիտուն պու կիւնէ կէլիննէ. ֆիլ հագիդա չօգ պիր վաղթ միրուր իթմէտի իսէտէ, օրտու կեանքարտան վարիտ օլուպ Պապը Աւր թարաֆնտան բէսմէն վէրիլէն թէլէկրաֆնամէլէրտէն պէեան օլունտուղունա կէօրէ Սրբալիսթան ասքերինտէն պու կիւնէ գատար 30000 քիլոտէն թէճա վուզ թէլէֆաթ վէ մէճուհ վէ էսիր զուհուրա կէլմիլ վէ պուտան էվվէլ նէշր ու իլան օլունտուղունանէզարէն իմարէթի մէզքիւրէ բէք կիւն հալ իլէ 40000 ասքէր չրգարապիլմիլ, վէ պու 40000 լիք օրտուտան գըրրուպ տէօքիլէն վէ էսիր թուլուլան 30000 քիլոյի թէնգիլ իտիլտիլի վէ պու սուրէթլէ պօգկուն թապուրլարտան եալընը 90000 ասքէրի անճագ գալըրը հալտէ 230 պիւտէն թէճավուզ ասաքիլի չահանէ վէ պիր չօգ պաշը պօղուզ վէ չէրքէպլէր էօնիւնէ չըգըպ տէ, պի թէքրար մուհարեպէյէ տէ վամէ նաւըլ ճէսարէթ իտէպիլի իօր:

Սրբալիսթան ասքերինտէ տէօրտտէ իւշ գըսմը թէլէֆ օլտուղու հալտէ, նի՞չուն հուտուտիւնէ չէքիլիպ տէ ալտըր տէրսին իւզէրի նէ միւթալեա իթմէյօր, ասաքիլի իսլամիլէնին միւզաֆֆէրիլէ թիւն կէօրիւպտէ նի՞չուն թէքրի սիլահ իթմէյօր, վէ Սրբալիսթան պու հալտէ տայիմ իւլ էվգաթ մաղլուպ օլտուգճա, վէ պու սուրէթլէ ասքերլէրի գալմատըգճա, վէ ասաքիլի մուլթէլիֆէի իսլամիլէտէ, հուտուտլարտա 300,000 քիլոտէն թէճավուզ գահրաման պուլունտուգճանի՞չուն թէքրար վէ հէր թարաֆտան ասաքիլի սէվգ օլունտուօր:

Սրբալիսթանըն հիւճիւմէ մէ

ճալի գալմատըր հալտէ, Սրբալիսթան գարատաղ մուհարեպէսի քեալիլէն իսթամ պուլմուշ, վէ իմ թիեաղը էշգըեալար կիւզէլնէ թէէտիպ վէ թէրալիլէ օլմուշ ատտ օլունմաղ մը:

Սճապ հիսապըմը՞ մը եան նըշ, էօ՞գսա թէլաշէմիլ ֆաղա մը:

Հայըր, նէ հիսապըմը եան նըշ վէ նէ տէ թէլաշէմիլ ֆաղա: վէ պէքիտէ թէլաշէմիլտէ նօգսան վար: Ձիրա Հէրսէյի, Պօնայը, Պուլկարիայը վէ չիմտի տէ գարատաղը վէ Սրբալիսթանը թէէտիպ վէ թէրալիլէ իթմիլ օլտուղունուզ կիպի, զուհուրի մէ մուլտէն պայիտ օլմաեան պիր ճէսիմ օրտունուն տալի թար ու մար վէ բէրիշան իթմէմիլ լաղըմ կէլնէլի ճիհէթլէ, օրտու կեանքէրէ պու տէրէճէ ասքէր պիրիքտիրիլմէսի իմապը մապահաթտէն անլաշըքօր:

Էհալի իսլամիլէի վաթանբէր վէրանըն խուսուսի իլէ չու արալըգ իպրազ էլիլմիլ օլտուգըրը իսպահիլի վէ մուհապպէթի մուգատտէսի վաթանիլէ սայէսինտէ բէք աղ վագըթ զարֆընտա վէ բէք զիլատէ սուհուլէթլէ հէման պիր պուշուգ միլեօն ասաքիլի մուլթէլիֆէի իսլամիլէնին մէվ ճուտ օլապիլէնէլի աշիքեար կէօրիւնիւօր: վէ մէսարիֆաթը հարալիլէյէ կէլիննէ ֆիլ հագըգա կիւզէրան իտէն գըլ էսնասընաա իսպիլնէ սըղընթը չէքիլտի իսէտէ, չիմտի վարիտաթը միրիլէնին քեաֆֆէսի հէման հիլ պիր եէրէ վիրիլմէքսիլին թէքմիլ մէսարիֆաթը հարալիլէյէ սարֆ օլունտուօր:

Իլթէ ութանսընլար անլէր քի, Տէվլէթի ալիլէ էիրմի պէշ պինտէն զիեատէ ասքէր չըգարամաղ վէ անը պիլէ հիւսնի հալ իլէ պէսլէմէք իւղըն մալիլէսինին միւստատէսի էօգ տուր տիմէքտէ իտիլէր:

Պիզտէ, էօթէտէն պէրու, հէման քեաֆֆէի իլիմիզտէ, “օլսա, եաքըլա, իտիլէ, հիմմէթ վէ զայրէթ օլունաա” քէլիմաթը թէշվիդիլէ հէլէ բէք չօգ տուր: Լաքին, հայտէյին, եաքալըմ, իտէլիմ, գըլալըմ, էօգ տուր: վէ իլթէ պու սէպէպէ մէպնի տիրքի, մէմալիքիմիլին իլլէրի ագսագ վէ նօգսան գալըր:

Իլթէ պունա իսպաթ, ալամ էհալիլի իսլամիլէտէն պինլէրճէ վաթանբէրվէր ասաքիլի Շահա նէյէ մուսվէնէթ իթմէք իլիւն տիլիւն էվլինէ կիտէր կիպի, մուհարէպէյէ սէյիրտէն սէյիրտէնէ իքէն, մէսարիֆաթը հարալիլէյէ մէտար օլաճագ իանէ տէֆթէրի նին եէքընիւ տիւնքի կիւնէ գատար բէք զայիֆ պիր հալտէ միւշահէտէ օլմասը տըր:

Վագը օլան թահգիդաթէ կէօրէ, տիւնքի կիւնէ գատար թէքաքըլմ իտէն մէպաղըն եէքիւնիւ պէշ էիւզ պէշ պին զուրուշա անճագ չըգըմը, պու նունտա իքի էիւզ պին զուրուշու իրիսթիլան թիւճճարը իանէսի օլտուղու հալտէ, գօճաման պիր միլլէթի իսլամիլէ, պէյլլէ պիր ֆէվգ էլ ատէ մուհիմ մատտէյէ պու գատար կիւն զարֆընտա եալընը իւշ էիւզ պէշ պին զուրուշ մու վէրմէլի: Նի՞չին պէշ օն կիւն զարֆընտա քէմալի թէլաշէ 2-3 միլեօն լիլայէ չըգմամալը:

Եալընը Տէրսաատէթտէ պուլունան 600,000 իսլամ պէյլլէ քէսպի նամուս իտէճէք սըրատէ, հէր քէս եէք տիկէրի իւզէրինէ եարըմշար լիլա վէրիպտէ 300,000 չըգըլամաեօ՞ր մու:

Ֆիլ հագըգա պիլ, քէնտիմիլ զի, հալիմիլի վէ եաքըպ գալըրը զըմըր կէօրէմէեօրուզ ամմա. էվլօրա ուզագտան տիւրպիլնէ պիզի բէք կիւզէլ կէօրիւօր:

Բարայէ կէլիննէ նի՞չին չէքի նիպ կէրի կէրի գալընթուր, բարամը՞ մը էօգ: Միլք ու նամուստուղու վիգայէ իտէմէյէճէք

տէրէճէտէ զիւնիւրթ մի օլտուգ: Հայըր հայըր, ալամտէ վէ խուսուսիլլէ աեաղընտա չօրապը օլմաեան նաա գատար պիզտէ զայրէթ օլմամասը տըր:

Ձիրա, զէվգ ու սէֆայէ, եէյիպ իլմէյէ էլլէնմէյէ, վէ միւքէմմէլ գաղինօլարտա մաստիգա պիրա իլիպ չագըշտըրմագըրա հէր ագշամ բարա պուլուեօրուզ տա, վաթանբըրըն սէլամէթի վէ նամուսուղուն վիգայէսի իլիւն 40 փարայ վէրմէք իսթմէյօրուգ չիւնքի վիճուտիմիլ լահաթ, վէ աղըմը հագըր բիշմիլ վէ գօթա, րըլմըլ թաամա ալըմըլ, մասըմըլ էօլընտա պուլունմուշ, ճամիլլէրէ, մէքթէպլէրէ, մէտրէսէլլէրէ, հասթէլանէլլէրէ վէ ֆըգարախանէլլէրէ գըրգ բարա պիլէ իեանէ վէ մէսարիֆ իթմէյէ ալըլըմամըլ տա, թէլէգիլի տիւնեպէ կէլիննէ, բարանըն թէքինէ չիֆթինէ պագըլմամագ տէրէճէտէ սարֆիեաթտէ իւլֆէթ իթմիլ, վէ պու իլլէթ իլիքէրի միզէ գատար կէշմիլ տըր:

Ֆրանսա, Սլէմանեա մուհարէպէսինտէն սօնղրա պէշ միլեաք ֆրանքըն եէքինէ օն միլեաք չըլալ հէմ տէ բէք աղ վագըթ տա թէրէքըլմ իթտի: Պիզիմ էհալիմիլ ֆիլ հագիդա Ֆրանսըլար կիպի վէ տահա տօղրուսու, անլէրին լուպու տէրէճէ սինտէ զէնկին տէյիլ տըր: Տէյիլ տըր ամմա, անլէրի լուպու գատար տա մը պիզիմ էլի աղընա վարան թագըմըմըլտա վաթան վէ նամուս վիգայէսի կայրէթի էօգ տուր:

Էյէր սահիհ էօգ սա, պիզէ բէք պիր պէյլիւք այլպ տըր, վէ էյէրիլ վար տա վաթան վէ նամուս տէքըի տիլիլէն տէվլէթլի էօգ իսէ տահա պէյլիւք այլպ տըր վէ հէմ տէ ինտ ուլլահտէ կիւնահ տըր:

Էյէրիլ, չու ալէմտէ ատամ կիպի իմրարը վագթ իտէճէք սէքը վէզայիֆի պէշէրիլլէ տէ թէմա մը իլէ իճրա իթմէլիլիլ էօգսա

Թուրքիան 14,000,000 խաւարն տան վաճառան վե նամուսարընն մուհաֆազա վե վիզայի, իշխան իւշ պուշուգ զուրուշ հեօքմինտէ պիր իսնէ մէյտանէ չըգմար, իւրօրա վե պիւթլւն տինեա էօնիւնտէ թաաճիւպ իտիլէճէք շու հալիմիզ մէյտանէ չըգմար, զընտան, պէօյլէ պիր եէքիւն հիշ մէյտանէ չըգարդմամար, պիզ պէօյլէ պիր իտայիլիսի վե նամուս չինազ իշին բէճուլու տէյիլիզ տէյիպ, եիւզիւմիզ գըզարմահա, րազ թէքմիլ եիւքի Տէվլէթի Ա լիյէնին իւզէրինէ պըրազմալը յըզ . . . :

Պէօյլէ մի օլմալը իսիւք, եան իլըն պաճալը արարմա մը սոգ լըմըզ պաշարմիզա կէլէճէք :

Այլը պըր գօնֆէրանալար եիւնէ մէյտանէ չըգար :

Պուշտան չէնտ կիւն էվլէ Ա լէմանեա իմքէրաթօրուսուն ինճէնհէյմտէ րուսիա իմքէրաթօրու իլէ միւլուգաթ վե պիր պըրուճա գօնֆէրանա իթմիլի կաղէթա միւլ թալաա իտէյիլէ մալլեմ տիւր :

Իշլէ պու տէֆա տա իլսթ բիա իմքէրաթօրու իլէ եիւնէ րուսիա իմքէրաթօրու Ռէիշթաթմա բըէնա իօրադօֆ վե Գօնթ Անուրաի հազըր պուլուստուգլարը հալտէ պըրուճա պիր գօնֆէրանա իթմիլի տիր :

Էիլիլէքի գօնֆէրանալը նէթիճէսի եաիստ գօղուսու մուսիսարէն պիր խալլի կիւնիլէր սօնդրա, տը շալը չըգար իսէտէ, շու սօն գօնֆէրանալը նիթիճէի միւնիթիսի հէնուգ անալըլմատըրընտան էվրօքաա տէվալիլի բօլիթիլիլէ լէրոնէ խալլի մէրազ վե էնսիշէ հասըլ օլմուշ տուր :

Վազթը հալ գօնֆէրանալարը բէք աճայիպ, բէնկաէն բէնկէ պօեանտը, եալընըզ պիր Փըստը գը գալտը օնու տա պազալըմ քիւմ պօեար :

Թաա էվլէքի գօնֆէրանալարը նէշաթ Կոնթ Անտրասինին լայիհաար խալլի միւշքիլաթլէ գապուլը օլմուսու : Վէ ֆիլ հագիլ գա գապուլը օլմուսու մամա Հէրաէք վե Պօմաա էշգընալարընն գապուլ իթմէտիլի ճիհէթլէ, մէզ քիւր լաիհա հիշ պիր իշէ եարա մանարազ, պուսուն էքէյիճէ պիպէրլի սօյու Պէրլին գօնֆէրանալար իճրա օլմու քի, Պապը Ալիտէն էվլէլ ինկիլթէրա գապուլ իթմէտի : Վէ գապուլէ շաեան օլմաեան պիր գօնֆէրանա գարարի լաիհաար միւնտէրիճաթը, գապուլ օլմուսուլիճէք տէրէճէտէ թաարիշ իտիլմէսի լազըմ Իքէն պիլ աքս թատիլ օլմատը տա, չիմոի աընալուտ հիսապը իւզէրինէ իքի տահա զամմ իտիլ մէք էֆըեարը իլէ պաշգա գօնֆէրանա պաշարմըտը, լաքին ին

ճէնհէյմ գօնֆէրանալար պէսպէլլի եամա գապուլ լէթմէտիլիտէն պիր շէյէ եարամըլ օլմամալը քի, Ռէիշթաթ գօնֆէրանալար միւճէր, բէա աատ իտիլմիտի :

Էլպէթտէ պուսուն գօղուսու տա էվլէքիլէր կիպի չըգար հէմ տէ բէք չաղըզ չըգար, զիրա վազթը հալտէ էօյլէ բէքաէ մէյտան գալմամը տըր :

Վէ մուլթալա « տահա պուսուն սօնու կէլմէտի մի » տէյէ, րէք զուհուր իտէրէք, ալըճընն վէրիճէնին պէյնիլէ պիր զայիթ ուսթա վե էքալապ տէլլալ կիրիպ տէ, իքի մուլթայիլ էֆըեարտու կէօրիլէն բազարըլը բէք չաղը պուրէթտէ գալմատըլ բիշիլէճէյի հէր պիւլ շէյտէն էվլէլ թալա մին իտիլիտի :

Կէլէն ճուճաա կիւնի օրթալըզա սըրֆ պիր արաճիֆ չըգարըլտը, վէ պու արաճիֆտէ Էրմէնի միլլէթիլի էշէք եէրինէ գօեուպ տա իսթէնիլէն ֆըրըլտաղը չէվիլմէք իտի :

Րուսիա իմքէրաթօրու Էլմի աճին կաթուղիկսունու սիպիլի սիւրիլին էթմիլ իմիշ :

Պիզ պու հալաալիսին արաճիֆ օլտուղուսու պիլէրէք իճապ իտէն մահալլէրտէն թահգիլ էթ տիլքտէ, պէօյլէ պիր մատտէնին ապ ու ֆապիլ օլմատըրընն անալտըզ :

Հալ պու քի պէօյլէ պիր ալաճիֆին օրթալըզա եայմուգտա պէօյլէք պիր մաքաաա վար իսիլ քի, գօղուսու տիւնքի կիւն օրթաաա չըգար :

Տէվլէթ մէմուրլիլէթիտէ միւս թալաաթ վէ Էրմէնի միլլէթին տէն գաթըն պիրի, տիւնքի կիւն Գուլ գաբու բաթրիլ խանէսինէ կիտէրէք Բաթրիլ հազըլթլէրի իլէ խաֆիլէն կէօրիլշմիշ, վէ օ սըրաաա Գուլ գաբու թուլուլ պաճը պաշարընն ճէլլ իլէ պազը միւզաքէրաթ ճէրէեան իթմիլ օլմատը իւզէրինէ, մէրգուլ թուլուլապաճը պաշը պիր կէօնիլլիլաալէր տէֆթէրի քիւշաա իտէրէք ազլումաճազ 300 գատար գահրաման թուլուլապաճըլար մէզ քիւր տէֆթէրէ եաղըլմը, վէ պու կիւն տալի կիւմիլէք հալմալարը վէ էօթէտէն պէրուտէն եաղըլաճազ խահիլլուլէրին պիր թարաֆտան եաղըլմաղա կիթ տիլքէրի կէօրիլլիլաալ տիր :

Պիզ շու թէշվիլիլ խահիլլէ պիր շէյ տէյէմէյիլ, լաքին շու գատարընը պէօյլէմէյէ հագըլմըզ վար տըր քի, կաղէթալար, Անատուղուսուն տիւրիլ պէ տիւր իւ ֆէնալըզարընը վէ քիւրտէրլէ պիր թազըմ պարպարըլ թալաֆընտան Հալլարըն կէօրտիլի վէ չէքտիլի հէզարան մէշէգգալթընա աման պիր չարէ օլմուն տա

պիր հիմմէթ օլմուսուն Հալլար շու սէֆալէթ ու էաարէթտէն գուրթուլուսուն տէյու պաղըր տըրգլարը հալտէ, նէ աճայիպ քի, Բաթրիլ հազըլթլէրի իլէ, տէվլէթ միւսթալաթմիլիտէն օլմալ մէվաալ միլլէյէ պօյտան պօեա միւսաթաթլէ էտէնլէր, հիշ իշիթ մէմէզլիլէ ուրուր տա, չիմոի միլլէթին ֆազըլ չօճուգլարընը գապլթիլէ եաղըմազ պէհանէսի իլէ, կէօնիլլիլ աքէր սըրաալըն տա Գարաաաղ գաեալարը պլթընա կէօնտէրմէյէ չըգըլը :

Էյէրլէ, միլլէթին կէօնիլլիլաաքէրլիլէ հալէսի վարաա, էվլէլ էմիլտէ ճանընը մալինի վէ նամուսունու Անատուլ քիւրալէրի իլէ պիր թազըմ պարպարըլըն էլլինտէն գուրթաարընտա օն տան սօնդրա Պօմաալուլէրին ֆալիտէսի իշխան կիլմիլին իսթէտիլի գատար գաան տէօքսիւն :

Էյէրլի, հէր քէսին քէնտի իսթէտիլի կիպի թանգիլմ վէ նէշը իթմիլ օլտուղու հալաաթաթլէ էմիլլէթ իթմէք լազըմ կէլուր ի սէ տիւնքի կիւն վազթ կաղէթաալըն չըգարմըլ օլտուղու պիր իլալէտէ Սըրալըլարըն հուսուտ տա խաաթաթաթլէր օլմատըլը ճիհէթլէ, օն պինտէն թէճալուգ եարալըլարըն Պէլկրաաա նազլէթմիլիլէ, վէ էհալի պուսնարը կէօրիլնէ ֆէվլէթաաթ պիր հէյէճան գուհուրա կէլմիշ, վէ մուհարէպէ իսթէյէնէ իսթէմէյէն լէր իքիլէ միւնգաալմ օլարազ, բէք պէօյլէք արպէտէլէր օլմուշ, վէ Օսմանլըլար Պէլկրաաթ պաաա ճաղլար տըր տէյի հալաաթիլէր չըգրպ էհալի պիր պիրինէ վէ ֆէնա տէրէճէ թէլաաա տիւշմիշ իմիշ :

Պիր արալըզ Շէմս զաղէթաաթ պու կիպի րուլալարնէշը իտէրէք պու եիւզտէն պիր թաաճիւպ թէմէտուսի հուսուլէ կէթիլիլաաթ, լաքին չօք սիւրմէտի մէմուլ էթ տիլի թէմէտուսու գաթ օլմուսու, զիրա խալգ եալան տօլանը կեահ էլլէնմէյի, վէ կեահ վաղթը հալ բօլիթիլգաալընը հաթըրըն գըրմամաղ իշխան եուտար ամմա, թանգիլմ օլմուսուն եալանլարտա էօյլէ բէք իսթիլաալըզ մինաաթ պէթսիլ օլմամալը :

Վազթ իլալէլէրի տէ քէզա Շէմսլէնմէյէ պաշաաաղը ճիհէթլէ, խալգ պուսա տա Շէմս նազարը իլէ պազաճազ տըր :

Շուլու պուլան հալաաթիլէ կէօրէ, կէլէն բազար կիւնի իճթիմա իտէն մէճիլիլ խաա վիւքէլաաթ նիշ վէ Հէրսէք օրտուլարընն տիւշմէն իւզէրինէ հիւճուլ էթմէմէլէրէնէ գալար վէրիլմիշ, վէ իշպու գարար եէվի մէզքիւր ազլաալըն օրտուի հիւ

մայուն գօմանտալարընա պա թէլէկրաֆ սէվլ օլմուսուշ տուր :

Տիւնքի կիւն, կալաթա Պանքէրէրինին միւթէպէրանը իլէ պիլ ճիւմէ պանգա տիրէթթօր լարը Պապը Ալիտէն տալէթ օլմուսու : Վէ էվլէլէր կիւնիւ մէճլիսի խաա վիւքէլաաթ պաաթլ միւզաքէրէ վէրիլէն պիր գարար մու մալլէյիլմէ բէսմէն թէպիլլ օլմուսու :

Իշպու թէպիլլ օլմուսուն գալար, բէսիւլ մալլէրի իլէ կիւզէլթէլէրինին միւսաթէթլէրի միւրուր իթմիլ իսթիլգաղա թիմուր եօլ սէնէտաթը իլէ էհալմը ումուլիլէնին իպթիտաի յուլիս գուրօն լարընն չիմոիքի հալ թէտիլէ օլմուսունաաճաղը մատտէսի տիր : Վէ պուսա տա սէպէպ մուհարէպէի հաղըրտէն տօլարը Պապը Ալիտին թէլաշէսի վէ պու սուրէթլէ տէ խաղիլէի մալլէյին բէք զիւտտէ տարըլը տըր :

Մէրգուլ պանքէրէր իշպու գարարըն բէսիլի իշլթաթէն սօնդրա, մէզքիւր գուրօնլարըն պէտէլաթըն իպթիտաի թէմուգ տա հասալէլ գարուր վէրիլէմէյիպ տէ, աճապա նէ վազըլմ վէ նէ մրգատար վիրիլէճէյի սիւալլէրին տէ : Մուհարէպէի հաղըր տաղ տաղաաթ քեալիլէն իսթաճ բէզիր օլմուսա, պուսուն իւզէրինէ մահաա օլ վազըլմ տիւշլէնիլէճէյի վէ օ վազըլմ պիր գարարը գաթի վէրիլէճէյիլի ճէվապ ի տիլմիշ տիր :

Մազալը սէտարէթիւզմայա հաղիլան 27 թարիլի իլէ Վիտին միւթէաարըլըլը թարաֆընտան միւլթըրուտ թէլէկրաֆնամէնին սուրէթի տիր :

Պէլկրաաթը թարաֆընտան կէլմիշ Սըրալըլարըն իքի պինտէն միւթէճալուգ պիր ճէհէթիլ էլէ միւրալը Հասան պէյ Սապահ գաալը նամ մահալտէ պէշ սաաթ մուհարէպէ իտէրէք Սըրալըլարը Սըրալիտաա քեային գարիլէրէնէ սօգմուշ վէ քիւլլիլէթիլ թէլէֆաթ իլէ ֆէնա հալտէ միւնհէլիմ վէ բէրուշան իտիլմիշ վէ էսնայի մուհարէպէտէ պիր տէ քէօյ եանմըլ վէ մէյտանը հարապ տէ գալան իւշ եիւզ սիլահ վէ խալլը ճէպիտանէ իթինամ օլմու մուշ վէ աաաքիլի շահանէտէն իւքի շէհիտ իլէ սէքիլ նէֆէր եալարը վէ աաաքիլի մուսվէնէտէն տալիլ պիր մէճրուհ վուգու պուլմուշ օլտուղու միրի միւմայիլէյ հին վէ Պէլկրաաթը գայմազամ լըլընտան իշպար օլմուսուշ տուր :

Անթիվարի թարիլի իլէ Հէրսէյէ կիլմէք իւզրէ իքի թապուր աաաքիլի բէյաաթ վէ պիր խալլը

պաշար պողոտա պու սապահ վա
բօրլարա բաքիպէն Տէրսաաաթթ
տէն հարաքէթ էթմիլէր տիր :

Վիեննաաան վարիտ օլան պիր
թէլէկրաֆնամէ տէյօր քի , օլմ
թրիա իլէ Բուսիա իմբէրաթօրլա
ըը պու տէֆա (Բաիլթաաա) տա
կէօրիւշտիւքէրինտէ , քէմալի իշ
թիյաք իլէ իւշ տէֆա Էօրիւշ
տիւքէրինտէն պու միւլադաթրն
նէթիճէսի սապրսըլլըք իլէ ին
թիզաա օլունմադաա տրր :

Վիեննաաան յուլիս 9 թարի
իս իլէ ալընան պիր թէլէկրաֆ
նամէ շէհրի մէքըիւրտէ Պօրսա
նըն խալիլ չըգտըլընը վէ մուա
մէլաթաա էմնիյէթ պուլունտու
ղունու հապէր վէրիյօր :

Մէքըիւր թէլէկրաֆնամէյէ
նազարէն Ավսթրիա իմբէրաթօ
րու Վիեննայա ալտէթիինտէ քէն
տիսինի կէօրիւպ խալլըն սուհի
մէսէլէսի իլէ մէշղուլ օլտուղու
նու արդ իթմէյէ կիտէն մէպու
սանէ տէմիշ քի պու սէյեահաթ
տան պու տէրէճէ մէմնուն օլտու
քի արթըգ օնտան զիյատէ օլա
մազ , շու միւլաթէրի հալաաիսին
իւզէրինէ Վիեննա պօրսաաը պիր
գաթ տահա չըգմըշ տրր :

Ռէիլթաաաա պուլունան գօնթ
Անտրասի իլէ բրէնս Կօրպաօ
ֆուն վէ Բուսիանըն Վիեննա սէ
ֆիրի միւսիւ Նօվիգօֆ պիր գօն
ֆէրանս ագաա էթմիլէր տիր :

Մուհարէպէի հազրէրէ մէոա
րիֆաթընա մէտար օլմաք իւզրէ
քիւշաա օլունան խանէ գօմիսի
նունա , տիւն ապչաա Պապը ա
լիտէն կէանտէրիլէն պիր ճէտվէլին
սուրէթի տիր :

- Օսմ : Լիբա
15000 Զաթը հազրէթի Բաաիշա
հիտէն
3000 Վալիտէ սուլթան հազրէթ
լէրինտէն
400 Զաթը հազրէթի Շէյիս իւլ
իսլամիտէն
545 Շէրիֆ հազրէթլէրինտէն
250 Զաթը ճէնապը Սաաաաղա
միտէն
250 Միսհաթ բաշա հազրէթ
լէրինտէն
250 Մահմուա բաշա
100 Մալիյէնազըրը Կալիպ բա
շա հազրէթլէրինտէն
100 Շէվլէթ բաշա
30 Ոահիպ պէյ Էֆէնտի
20 Զիեա
20 Շաքիր

Զուհաճը թիւճճարընտան օ
լուպ , խրիսթիանըղա ինթիզալ
իթմէք , վէ էրմէնի Բաթրիքիսա
նէսինտէ գալա օլմաք իւզրէ , իս
թիտա իսէն պիր Եհհուտի տէ
Լիգանըղը , Բաթրիքիսանէ իլէ

Պապը Ուլինին գաաաըր մուհիսին
ճէ , մէրգուա , Միկրսուլթիւն օլ
մադսըղըն 6 կիւն գաաաըր Եհաի
գուլէ խաաթէխանէսինտէ գալ
մաք իւզրէ պու սապահ կէօնտէ
լիլմիշ տիր :

Էսհամը ումուլիլէնին ֆիաթը
տիւն ալըշամ 11 րր : 4 վաաաաա
գալմըշ իլէն , տիւն կիճէ Պէյօղ
լու պօրսաաընտա 12 րր : 10 վա
րայա գաաաըր գապաարմըշ տրր :

Շու գապաարըշ պիր էսաաըր
սէպէպլէ տէյիլ իսէ տէ , շարգ
մաաաաիսին պիր ումուլ գօն
ֆէրանսա հալլ օլաճաղը թէվա
թիրի Երիզիւնտէն օլմուշ տուր :

Ռէշթաաաա կիտէն Աւսթրիա
իմբէրաթօնու բազար կիւնիւ
Վիեննաաա ալտէթ իթմէք իւզ
րէ պուլունտուղու օրաաաան ալը
նան պիր թէլէկրաֆնամէտէն ան
լաշըլմըշ տրր :

Վիեննաաան “ Բէշթէր Լօյտ ”
կողգէթաաընա շէքիլէն պիր թէ
լէկրաֆնամէեէ նէղարէն բրէնս
Գօրշադօֆուն Գօնթ Անտրասի ի
լէ կէօրիւշտիւկիւնտէն սօնկրա
(Ինճինհէյաէն) կէշէրէք , բրէնս
Պիզմարգ իլէ տալիս կէօրիւշէճէք
տիր :

Վիեննաաան Յուլիս 9 թարիիս
իլէ ալընան պիր թէլէկրաֆնամէ
Բուսիա իլէ Աւսթրիա իմբէրա
թօրու միւլադաթլէրինտէն բէք
մէմնուն վէ միւլթէաֆըգ օլաաաք
այըրըղըղարընը պէեան խաիյօր :

Ֆրանսա ճիւմհուրիլէթի էվ
վէլի կիւն Եուլան Գըրալը վէ Գը
րալիշաաը իլէ Բուսիա իմբէրաթօր
զաաէսինի գապուլ իյլէմիշ տիր :

Նիւ-Էօրքտան ալընան պիր
թէլէկրաֆնամէ Տօն Գարլօու
Մէքսիգաաաէն Եհնի Որլէանէ կէշ
տիկինի խապէր վէրիեօր :

Թունուաաան ալընան պիր
թէլէկրաֆնամէ Ֆրանսանըն Ագ
տէնիգ ֆիրօսուոուն օրաաա վա
սըլ օլտուղունու խապէր վէրիյօր :

Պունտան պիր գաշ կիւն էվ
վէլ էթ-Եէմէգտէ պիր գապթիլի
նէֆէրինտէն սիւնկիւ իլէ վուրու
լան էրմէնի տիւն վէֆաթ իտէրէք
տէֆն օլունմուշ տուր :

Մեմուաաըն 1634 նոսմիթուան
պաղլլէ :

Աշակերտաց մահաաանգ ումիկ հո
գաբարձութեան եւ նախապաշարեալ
այլ եւ այլ պաշտօնական անձանց եւ
թաղեցուց ունաց հաաաիլութիւնը գը
րաւելու ճգնելով շատ անգամ պա
տահա է որ ջերմեաաան Գրիստու
տուր Լուկիւտաաէն ծով բերնով հան
գիսաաըր պաաաաաղի օրերը մինչեւ

Գաաաիլէօմրիկ գալով , հոն աւննայն
ջերմեաաանգութեան պաաաաաղի սկիզ
բէն մինչեւ վերջը բազկաաաաաաաա
վրայ , երբեմն ժաաիլով ծնկան վրայ
աղթելէն զինի կը մերձենայ սուրբ
Հաղորդութեան : Շարաթը մէկ երկու
անգամ մահաաաըրապէս հինգ շաթթի
օրերը Գրիստուտուր Էֆէնտի եկեղեցի
ալով մօտ ծախէն իւր հաաաաիլ բարձ
րութեամբ Եմմըր կը գնէ , եւ խնդրա
կաաաըր Ատուաաաաաա պաաաիլերին ա
ռաջ աշտա սկի վրայ կը աւելնանմաթ
աշքերէն յորդ արաաաաը թաիլով
ի ցոյց աաանցուոն : Բարեպաշ
տական արարողութիւնները լմնու
նելէն վերջը կ'այցելէ մի առ մի գըպ
րոցները , վեր ելաճին պէս « հա օրդ
եալք իմ , կարծեմ դեռ աղթթաա չէք ,
եւ եկեղեցին էի յաղթթա , որմէ շատ
քաղցրութիւն զգալով կուգեմ որ նոյն
քաղցրութիւնը դուք ալ առնուք » ք
սելով աղաքը դաաաաաանէն հանել կու
տայ սկսուաա գաաաիլութիւնը կ'ընդ
հատէ , ժաաերով աղթթել տալով ինքն
ալ անոնց կը ձայնակցի . սակաւ ինչ
այ վարուց բապաաաիլից եւ դաաուց
արձանաղրութեան տեսրերը աշքէ ան
ցնելէն վերջը կ'առնու կը քալէ :

Նթէ անգաաաա կամ անուղապ ա
շակերա մը գտնուի , տեսուէ Էֆէնտի
գանի աաանաղիւրին կերպով զգաաաա
ցնելուն կերպը պիտէ , կը կանչէ աղան
իւր առջին , անոր գգաաուլմները բա
րեպաշտական հաաողուլմներով իբր թէ
կ'արթնցնէ ու կը շարժէ , վերջը կը
զրկէ յեկեղեցի , Ատուաաաաաաա առջին
Եթըր ծուռի աղթթը ընել պաաաուրեւ
լով եւ երեք կանոն սաղմաա կարգալ
տնօրինելով : Պարկէշտ աշակերաաները
կը վարձաաթէ ձեռուընին մէկ երկու
ղուրուշ տալով որ պէօրէկ կամ շաքար
առնուն : Աա ալ չմոռնանք յիշելու թէ
Գրիստուտուր Էֆէնտի բարեպաշտա
կան արաաաըն ցոյցերու մաաին այն
աաաիճան խիստ է եւ անաշաա , որ
անգամ մը ընդհանուր աղթթերգու
թեան ժաաանակ պաշտօնէին մէկը կա
րելուր գործով մը զբաղաա ըլլալով մոռ
նալով ֆէսը գլուխէն չհանելուն հաաար ,
մայր աօմարին մէջ գանի իբր կրօնի
մաաին անգապ արձանաղրել տալէն
զինի . . . ձաաըն :

Խլճի մաօք խօսելու հաաար Գրիս
տուտուր Էֆէնտի շատ լաւ կերպով
կարգի մոցուց իրեն յանձնեալ գպրոց
ները բարեպաշտականի եւ կրօնի մա
սանց արաաաըն պաաաըր ցոյցերու մէջ .
իսկ գալով ուսմանց եւ գիտութեանց
ճիւղին , ցաւ ի սիրտ կը յապանեմք որ
այժմ Գրիստուտուր Էֆէնտի օրով չէ
թէ միայն յաաաղադիւթեան մէկ ա
ղաա նշուլն անգամ չկայ , այլ ուսա
նողք գիտցաաին ալ մոռցաա են բո
լորովին : Վաան զի դաաաաղիք չու
նին , դաաաաաըր առնն անգամ բողոք
կը բառնան տեսչին՝ այս մաաին որո
շուա պահանջելով . սակայն տեսչին
առջեւ այս օրինակ բողոքներ նշանա
կութիւն չունին , քանզի կրօնի եւ
բարեպաշտականի չեն վերաբերիր .
դաաաաաըր վաաաիլով կամ ձաաճրանա
լով իրենց որոշեալ օրերը ներկայ չեն
գտնուիր ի մեծ ցաւ մաաաղիկ ուսա
նողաց : աշակերտք մահաաանգ աղքա
տիկ մաաը իրենց ծնողքէն ստակ կը
պահանջեն գրքի հաաար , նոքա ալ ի
րաւացի գալլութիւն շարժեալ կուգան
թաղականաց վրայ բողոքելու թէ ին
չու հաաար տնօրէնին պարապ տեղը
աալը 6—700 ղուրուշ կը տրուի եւ
իրենց աղքատիկ զաւակաց դաաաղիք
կամ գպրոցական մանր մուշր պիտոյք
ճրի չեն մաաաաաաաաաաաա :

Ի վերջ բան Գաաաիլէօմրիկի եւ Սալ

մաթօմրուգի թաղային դպրոցաց ներ
քին ցաւալի վիճակը այս մարդուն օ
րով եթէ մի առ մի գրի առնուլ հարկ
ըլլայ , մեծահաաոր մաաեաաներ չեն
բաւեր . քանիցս աաոր պաաաաաաա
թալը կուսակցութեանց բաժնուեցաւ ,
թաղեցիք իրարու հետ կուեցան , բան
տարկուեցան եւ տուժեցին . բայց ի
վերայ այս ամենայնի կը ցաւիմ ըսե
լու որ չի գտնուեցաւ յիշեալ թաղին
մէջ , կամ ընաւ չպիտի գտնուի արդ
եօք խորհող մի քանի գլուխներ որ
իրենց թաղին դպրոցաց ներքին աաե
նացաաալի վիճակը առանց արաաաըն
սին ցոյցերէ խարուելու ինկաաողու
թիւն առնուն , եւ ըստ այնմ գործաղ
րեն յօգուտ իւրեանց գաւակաց . եւ
դաղրեցին Գրիստուտուր յիշեալ թա
ղից աղքատաց քաալը պարպել , աղ
գի ազգի չողորթութիւններով եւ
կեղծ ու պաաիր ձեւերով :

1876 յունիս 27 * * *

Պայընտր քաղաքցի Յովհաննէս
ֆէշինճեան դպրոցաց և եկեղեց
եաց շինութեան համար եղաճ
կոնդակ մը կորսնցուցաճ ըլլալով
կը խնդրէ որ գտնողը բերէ և
գտնէ գինքն ի ֆինճանճը խան
որուն փոխարէն մէճիտ մը պիտի
տայ

ԻԽԹԱՐ

Մէճմաալը Հապաաիս , բաղար
վէ Եօրթու կիւնիլէրինտէն մաաաէ
հէր կիւն սաաթ պէշ պէյպուլուգ
տա նէշր օլունուր , պիր նիւսիւ
սինին ֆիյաթը 30 փարա տրր :

Ապօնէ պէտէլի սէնէվի բէշի
նէն պիր լիւրա վէ աթը ալըղը
իւշ աաէտ սիւմ մէճիտիլէ տիր :

Իմըաաը մէքթուպ գապուլ
օլունմաղ , վէ իրաալ օլունաճաղ
միւմդի մէքթուպիւր , Միւլիլիֆին
իսմինէ կէօնտէրիլմէսի բէճա օ
լունուր :

Իլանաթըն պէհէր սաթըրըն
ֆիյաթը պիր տէֆա իլիւն 2 ղու
ղուշ տուր , վէ պիր տէֆաաաան
զիյատէ օլմաք իճապ էթթիլի սու
րէթաէ , զիյատէճէ Էհվէն օլա
պիլիր :

Կաղէթանըն ճիսմինէ վող օ
լունաճաղ իլանաթ իլուն պաշ
գաճա բաղարըղ օլունուր :

Մէարիֆ վէ մէնաֆիի միլիյէ
յէ այիտ իլանաթ մէճճանէն տէրճ
իտիլիր :

Կաղէթանըն մահալի իտարէ
սի , Սաաաալտա Սուլթան հա
մամր ճիվարընտա Թաշ մէքթէպ
սօգաղընտա 10 նումէրօլու Պա
ոնեան մաթպաաար տրր :

